

GRZEGORZ DOMAŃSKI

WYNIKI PRAC WYKOPALISKOWYCH NA OSADZIE Z OKRESU WPŁYWÓW RZYMSKICH W GROSZOWICACH, POW. OPOLE, W. 1964 ROKU

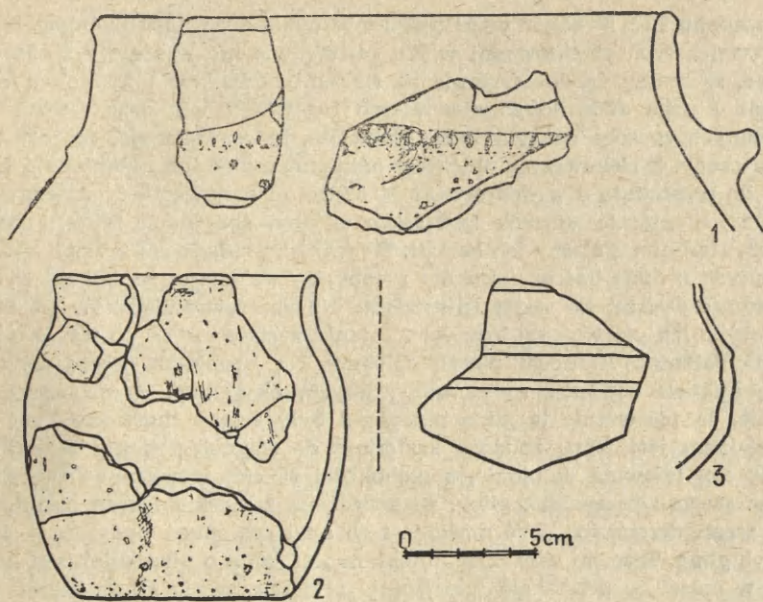
W czasie trwania prac wykopaliskowych na Ostrówku w Opolu w dniach od 17 do 30 lipca 1964 roku przeprowadzono badania osady z okresu wpływów rzymskich w Groszowicach, pow. Opole. Konieczność przeprowadzenia tych prac wyłoniła się w związku z ponownym¹ zagrożeniem tego stanowiska przez postępującą w szybkim tempie eksplorację piasku. Wobec tego, że Zakład Archeologii Śląska przeprowadzał badania tej osady w latach ubiegłych, zdecydowano się obecnie na badania krótkotrwałe i na ograniczoną skalę. Za koniecznością przeprowadzenia prac wykopaliskowych przemawia także i to, że zostały zagrożone ostatnie, niezniszczone odcinki osady². Badania były finansowane przez Konserwatora Zabytków Archeologicznych na województwo opolskie. Tegoroczne prace skoncentrowano na dwu odcinkach. Wykop I zlokalizowano na ostatnim, niezniszczonym odcinku osady, przylegającym do drogi polnej Groszowice—Malina. Jest to najdalej na południe wysunięta część osady. Wykop II łączył się z wykopem z roku ubiegłego³ i przylegał do odkrytej w roku ubiegłym hałdy⁴. Układ i zawartość warstw, jak i charakter obiektów odkrytych na obu wykopach różniły się od siebie zdecydowanie. Na wykopie I odkryto mieszkalną część osady. Obiekty występujące tu na głębokości do 15 cm od obecnej powierzchni wypełnione były piaskiem z domieszką próchnicy i przepalanej gliny. Natomiast obiekty występujące na wykopie drugim, na znacznej głębokości, bo do 45 cm (rozorana hałda), miały wypełniska złożone z piasku zmieszanego ze sproszkowanym węglem drzewnym oraz dużą ilością drobnych ułamków żużla. Ta część osady jest przedłużeniem jej partii odkrytej w roku ubiegłym i jest wyraźnie związana z produkcją metalurgiczną. Wykop II zawierał obiekty zbliżone do poprzednio odkrytych. Jamy o nieckowatych ściankach i płaskim dnem, w rzucie poziomym zbliżone kształtem do prostokąta o lekko zaokrąglonych rogach i wymiarach około 4 × 3,5 m. Wypełnisko tego typu obiektów składa się z piasku z domieszką węgla drzewnych. W partiach przydennych i przyściennych wypełnisko ma z zasady intensywnie czarny kolor i zawiera węgiel drzewny przemieszany z piaskiem przynaj-

¹ G. Domański, *Sprawozdanie z badań na osadzie produkcyjnej z okresu wpływów rzymskich w Groszowicach, pow. Opole*, „Spraw. Arch.”, t. 17: 1965, s. 148.

² Jeszcze przed przystąpieniem do badań w 1952 roku około 70% powierzchni osady uległo zniszczeniu przez piaskownię.

³ Domański, *op. cit.*

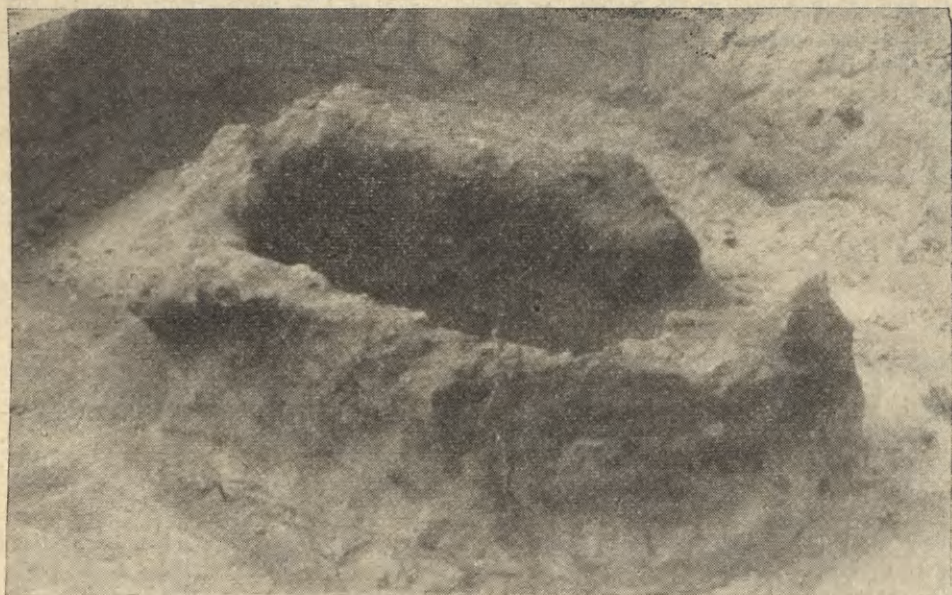
⁴ G. Domański, *Badania osady z okresu wpływów rzymskich w Groszowicach, pow. Opole*, „Śląskie Spraw. Arch.”, t. 6: 1963, s. 25.

Ryc. 1. Groszowice, pow. Opole. Ceramika:

1 — z jamy nr 20; 2, 3 — z paleniska

Rys. I. Tołkin

Ryc. 2. Groszowice, pow. Opole. Palenisko

Fot. G. Domański

mniej w stosunku 1 : 1. W całym wypełnisku występuje duża ilość drobnych ułamków żużla. Wewnątrz tych obiektów ani w ich sąsiedztwie nie wystąpiły ślady słupów, co sugeruje, że mamy tu do czynienia ze śladami budynków stawianych na zrąb. Na wykopie I poza dużą ilością niewielkich i płytkich jam oraz śladów słupów nie powiązanych ze sobą odkryto kilka obiektów, które wskazują, że jest to część mieszkalna osady. Z ciekawszych obiektów odkryto tu piec lub palenisko o kształcie zbliżonym do prostokąta o wymiarach 57×67 cm (wewnątrz 34×52 cm). Ścianki wykonane są z wtórnie użytych kawałków polepy, spojonych gliną i ponownie wypalonych, stąd nieregularny ich kształt. Wypełnisko składa się z węgla drzewnych przemieszanych z dużą ilością ułamków polepy, co wskazuje, że ścianki były pierwotnie znacznie wyższe, ale uległy zniszczeniu. Na podstawie ułamków nic nie można powiedzieć o ich pierwotnym kształcie. Ścianki zachowane są do wysokości około 20 cm. Dno paleniska stanowił piasek calcowy. Na ułamkach polepy użytych do wykonania ścianek widoczne są odciski grubych, okrągłych, okorowanych belek, co wskazuje, że pierwotnie tą gliną oblepione były ściany budynku. Drugim ciekawym obiektem jest jama, zbliżona kształtem do równoległoboku, o przekątnych $2,15 \times 2,80$ cm, lejowata w pionie, o głębokości 55 cm, wypełniona twardo ubita i w różnym stopniu przepalona gliną, przemieszana z piaskiem oraz cienkimi warstewkami węgla drzewnych. Być może jest to ślad spalonego budynku o ścianach wylepionych gliną. Trzecim większym obiektem jest jama o nieregularnym kształcie, zbliżonym w części do prostokąta (pierwotnie przypuszczalnie miała kształt prostokąta, o wymiarach maksymalnych $3,00 \times 3,50$ m). O ile jej część wschodnia jest stosunkowo płytka i sięga maksymalnie do 23 cm, część zachodnia stromo zagłębia się i dochodzi do głębokości 75 cm. Jej kształt i niewielkie wymiary mogą nasunąć przypuszczenie, że jest to niewielka piwniczka pod częścią budynku. Wypełnisko silnie zróżnicowane składało się z na przemian leżących warstewek próchnicy, węgla drzewnych, soczewek piasku o różnych zabarwieniach, od intensywnie czarnego do jasnobrązowego. Na podstawie tegorocznych badań możliwe jest stwierdzenie z dużą dozą prawdopodobieństwa, że część osady, w której wytapiano żelazo — znajdowały się tu dymarki — uległa zniszczeniu jeszcze przed rozpoczęciem badań w 1952 r. Część ta przylegała prawdopodobnie od zachodu do hałdy z odpadków produkcyjnych (części dymarek — żużel, przepalona glina) i była otoczona obiektami pomocniczymi, jak mielerze i budynki do przekuwania i magazynowania surowców czy półfabrykatów oraz studnie. Na podstawie nikłego materiału, wyłącznie ceramicznego, czas trwania osady można zamknąć w obrębie IV wieku.

*Z Zakładu Archeologii Śląska
IHKM PAN we Wrocławiu*

GRZEGORZ DOMAŃSKI

RESULTS OF 1964 EXCAVATIONS ON A SETTLEMENT FROM THE ROMAN PERIOD AT GROSZOWICE, DISTR. OPOLE

In 1964 the excavations of an extensive habitation site from the Roman period at Groszowice, distr. Opole, were completed. The investigation of the site was carried out since 1952 by the Centre for the Archaeology of Silesia at the Institute of the History of Material Culture, Polish Academy of Sciences, in Wrocław. From the obtained results it seems to follow that the smelting and working of iron were the major occupation of the inhabitants of the settlement. Its date has been assigned to the 4th century A.D.